

Thúc đẩy mô hình kinh doanh bao trùm ở Việt Nam

Nhằm đáp ứng các mục tiêu của Chương trình Phát triển bền vững 2030, khu vực tư nhân cần đóng vai trò quan trọng hơn trong việc hỗ trợ thực hiện các mục tiêu phát triển. Các doanh nghiệp kinh doanh bao trùm hỗ trợ giải quyết các thách thức về phát triển kinh tế mà không để ai bị bỏ lại phía sau. Doanh nghiệp kinh doanh bao trùm là doanh nghiệp: “cung cấp hàng hóa, dịch vụ và sinh kế trên cơ sở khả thi về mặt thương mại dù ở một quy mô nhất định hay có khả năng mở rộng, để những người sống ở đáy của kim tự tháp kinh tế có thể trở thành một phần của chuỗi giá trị kinh doanh cốt lõi của công ty với tư cách là nhà cung cấp, nhà phân phối, nhà bán lẻ hoặc khách hàng.”¹ hay nói cách khác là *mô hình kinh doanh huy động người thu nhập thấp tham gia trong chuỗi giá trị của doanh nghiệp, cơ sở sản xuất kinh doanh; trong đó, người thu nhập thấp có thể tham gia với vai trò là nhà cung ứng, là khách hàng, là nhà phân phối hay có thể là người lao động tham gia vào hoạt động sản xuất kinh doanh tạo ra các giá trị chia sẻ.*

Kinh doanh bao trùm mang lại 03 lợi ích đồng thời: Mang lại cơ hội thị trường cho doanh nghiệp; cung cấp cho các nhóm người thu nhập thấp và bị thiệt thòi các cơ hội thu nhập trên mức thị trường và khả năng tiếp cận với các hàng hóa và dịch vụ thiết yếu cùng giá cả phải chăng; ngoài ra còn giúp chính phủ cung cấp hàng hóa và dịch vụ có giá cả phải chăng và đưa mọi người thoát khỏi cảnh đói nghèo trên một quy mô nhất định.

Các chính phủ có thể khuyến khích các doanh nghiệp kinh doanh hướng tới người thu nhập thấp thông qua các chính sách thay đổi nhận thức, tư duy một cách tốt hơn về mô hình kinh doanh này, cũng như công nhận và trao giải thưởng với các biện pháp khuyến khích định hướng, đồng thời tạo điều kiện cho các dịch vụ và đầu tư hỗ trợ các doanh nghiệp phát triển các mô hình kinh doanh bao trùm.

Nhận thấy tầm quan trọng của mô hình kinh doanh bao trùm trong việc tạo tác động xã hội trên quy mô lớn, các quốc gia, trong đó có Việt Nam, đã bắt đầu đưa ra các chiến lược, chính sách để thúc đẩy mô hình kinh doanh này. Bên cạnh đó, các quốc gia ASEAN đã thông qua Chương trình thúc đẩy Kinh doanh bao trùm ASEAN vào năm 2017 và thông qua Hướng dẫn Thúc đẩy Doanh nghiệp kinh doanh bao trùm trong ASEAN vào năm 2020.

Năm 2019, Cục Phát triển Doanh nghiệp (AED) của Bộ Kế hoạch và Đầu tư Việt Nam đã phối hợp với ESCAP và iBAN để tiến hành nghiên cứu về tình hình kinh doanh hướng tới người thu nhập thấp trong nước. Nghiên cứu đã phân tích hơn 100 doanh nghiệp và môi trường thuận lợi cho mô hình kinh doanh này ở Việt Nam. Dựa trên phân tích này, báo cáo đã đưa ra một số khuyến nghị chiến lược để thúc đẩy kinh doanh bao trùm tại Việt Nam. Kết quả của nghiên cứu được trình bày vào năm 2021 và được Cục Phát triển doanh nghiệp tham khảo trong quá trình xây dựng chính sách, giải pháp để thúc đẩy mô hình kinh doanh này.

Theo đó, vào tháng 2 năm 2022, Thủ tướng Chính phủ đã phê duyệt Chương trình hỗ trợ doanh nghiệp khu vực tư nhân kinh doanh bền vững giai đoạn 2022 - 2025 nhằm thúc đẩy kinh doanh bền vững, bao gồm cả kinh doanh hướng tới người thu nhập thấp. Chương trình đã quy định một số nội dung hỗ trợ nâng cao nhận thức về mô hình kinh doanh bao trùm, xây dựng công cụ đánh giá, đo lường và công nhận mô hình kinh doanh bao trùm, hỗ trợ các nội dung về đào tạo, tư vấn, công nghệ, thị trường cho các doanh nghiệp kinh doanh bao trùm và khuyến khích đầu tư vào mô hình kinh doanh này.

Chương trình này sẽ được hỗ trợ triển khai bởi Ủy ban Kinh tế - Xã hội châu Á và Thái Bình Dương (ESCAP), tổ chức phối hợp với Quỹ Bill & Melinda Gates thông qua Dự án khu vực “*Các Mô hình Kinh doanh bao trùm trong lĩnh vực nông nghiệp và hệ thống thực phẩm*” – IBAGri với mục tiêu thúc đẩy việc áp dụng và thúc đẩy các mô hình kinh doanh sáng tạo hỗ trợ chuyển đổi nông nghiệp bao trùm, toàn diện.

¹ Theo định nghĩa của Khuôn mẫu Kinh doanh hướng tới người thu nhập thấp của G20 và được tham chiếu trong Hướng dẫn Thúc đẩy Kinh doanh Hướng tới người thu nhập thấp trong ASEAN.